

la família de i BARCELONA

"La meva família? La meva família és a Barcelona", responia Pablo Ruiz Picasso quan algú s'interessava pels seus lligams de sang. EL TEMPS publica en exclusiva els records del doctor Jaume Vilató Ruiz, el darrer nebot de Picasso, que encara viu a la ciutat.

Picasso va néixer a Màlaga, va passar per la Corunya, es va fer a Barcelona i va esclatar a París. Diuen els savis que la geografia de Picasso coincideix amb la geografia de la pintura del segle XX. En aquesta geografia Barcelona hi té un pes decisiu. A Barcelona va viure l'explosió física i creativa de la joventut. A Barcelona va ser reconegut com a importantíssim artista. I Barcelona va estimar Picasso. El va distingir. Però quan la ciutat se li va fer petita, ell va viatjar a París. De primer s'avorria i volia tornar, però la seva mare li deia: "si vols anar a París, queda-t'hi d'una vegada". S'hi va quedar i a la capital de Catalunya hi va deixar els pares, la germana i... els nebots.

En els anys finals de la vida de Picasso, algú va dir que entre el pintor i la seva família de Barcelona hi havia discrepàncies.

Ara, el seu nebot Jaume Vilató relata la relació entre la família i el pintor. Admet que en algun moment els joves nebots van avorrir el nom de l'oncle famós i van arribar a ocultar o negar la seva relació familiar, però descartant desavinences a causa de l'obra que Picasso va deixar al domicili familiar de Barcelona quan se'n va anar definitivament a París.

PARLA JAUME VILATÓ, EL NEBOT BARCELONÍ DE PICASSO: "Tinc el convenciment que la història íntima de Picasso és secreta o mal divulgada"

Em dic Jaume Vilató Ruiz, tinc 71 anys, sóc metge neurocirurgià. Vaig néixer al carrer de la Mercè, número 3, primer bloc, en una casa ara enrunada on va viure Picasso i on la seva família s'hi va estar uns quaranta anys. La meva mare, Dolores Ruiz, era germana de Picasso, i el meu pare, Joan Vilató, era un metge idealista i religiós.

Jo i els meus germans vivíem amb els pares i amb l'àvia Maria, la mare de Picasso, que ja era vídua i que continuava essent—ho va ser fins a la mort— el centre de la casa. D'aquella casa recordo una reixa de no sé quina fines-

tra, i la porta d'un color groguenc del wàter, que potser no era groga i que tenia una motlla que la feia tornar a lloc després que algú l'obris. Recordo una taula noble, al menjador, i al fons de la taula em sembla veure el meu pare, prenent un cafè.

Als dos anys i mig vam anar a viure al passeig de Colom, en un principal des d'on es veia el mar. A les nits sèiem al balcó i miràvem

la lluna i els vaixells, que apareixien per sobre dels coberts del port. Oloràvem el mar.

A la mare de Picasso li dèiem "agüela". Ella pesava tant o més que la nostra mare, i l'estimàvem molt, perquè la mare de Picasso

Picasso amb la seva mare i dos nebots: Juanín i Fin Vilató. Era l'any 1917, en una visita a Barcelona.

José Ruiz Blasco, el pare de Picasso, i Maria Picasso López, la mare del pintor, en retrats separats. (Les fotos que il·lustren aquest reportatge han estat cedides per la família Vilató Ruiz.)

era una figura extraordinària, un personatge de molt caràcter. L'*agüela* María... Era una andalusa serena i respectada, al voltant de la qual girava tota la casa. Els nens li teníem una estima extraordinària; tant que alguns amics nostres passaven per casa no pas per veure'ns a nosaltres sinó per visitar-la a ella. L'avia era molt dolça i comprensiva, serena, quieta. Escoltava tothom i anava a missa i no es perdia cap novena. A pesar d'això era comprensiva i liberal, més –potser– que la nostra mateixa mare. Perquè, de fet, el tret que caracteritzava l'*agüela* és que era una senyora d'una altra època.

Parladora i moguda, la mare, en canvi, era nerviosa i imaginativa. Sempre anava d'un costat a l'altre amb el cap ple de projectes. Perdia l'oremus per resultar original i per vestir la seva filla d'una forma curiosa.

L'agüela' era tan apreciada que alguns amics nostres passaven per casa no pas per veure'ns a nosaltres, sinó per visitar-la a ella."

Nosaltres hem estat set germans. Una nena va morir als sis mesos, i així Dolores, "la nena", va ser l'única noia. La resta érem nois: el Juanín, el Joseffín, el Pablín (bessó de la Dolores), el Javier, i jo, Jaime. A casa parlàvem castellà. La nostra mare era molt andalusa, per bé que se sentia d'aquí, de Catalunya. Ella assegurava que parlava català, però només una de cada vint paraules era dita en català.

El meu pare pertanyia a una família de metges i ell també era un metge laboriós, un home regular, d'una religiositat extrema. Serios, pacient i estudiós, va ser professor de la facultat, igual que el seu pare. Per entendre com era el pare del meu pare, he de dir que sempre deixava passar dues hores abans de renyar o amonestar algú.

Nosaltres, els nens, érem uns trapelles. Jugàvem a futbol al passadís de casa, contra la porta del des-

patx on visitava el pare, i des del balcó estiràvem la bandera del cònsol de Grècia, que vivia sota.

L'any 1934 jo tenia uns nou anys. Picasso va venir a Barcelona amb la seva esposa Olga, de qui estava a punt de separar-se. Picasso i Olga ja havien vingut el 1917, amb ocasió d'una representació de la companyia d'Olga a la ciutat. Olga Koklova era ballarina dels Ballets Russos dirigits per Serge Diaghilev.

En aquella època de matrimoni legal, Picasso anava d'elegant. El seu posat li venia potser d'haver-se casat amb una ballarina filla d'un general del tsar. Sí, sí, el recordo bé: anava vestit igual que un banquer, duia un barret ribetejat, baixava d'un cotxe conduït per un xofer i s'hostatjava al Ritz. Però a pesar d'això no el vam veure mai com un ésser llunyà ni pedant. Ell era cordial, entranyable, directe, fraternal. Ni pedant ni superior. Era multimilionari, sí, però tenia el bon gust de no comportar-se com un multimilionari. Jo diria que coneixia molt bé quina era la seva posició en el món, i aquesta percepció la compaginava amb un alt sentit de la dignitat –de la pròpia i de l'aliena.

Picasso era déu. Per a la meua mare, Picasso era déu. Quan Picasso arribava a Barcelona, tots se li tiraven als braços i se'l menjaven a petons. Dinaven, parlaven, escoltaven les històries amb els ulls grans, i en acabat Picasso agafava un paper qualsevol, i el doblegava entre els seus dits, per jugar. Llavors la meua mare agafava el paper i el guardava com una reliquia. Prohibia que ningú modificués els doblecs d'aquell paper.

L'any 1934 el retrobament entre Pablo i la meua mare va ser antològic. Es besaven, s'abraçaven i es tornaven a besar.

Penso que Picasso era un home molt agut. Tothom se l'imaginava com un home que pensava moltíssim i jo crec que Picasso no pensava gaire... No pensava massa, però pensava encertadament. Sí. El que pensava, ho pensava bé. Era un home que encertava, quan pensava.

Del pintor que van arribar a sentir avorriments

Per als meus germans i per a mi, Picasso era una llegenda. La meua mare adorava Picasso, i nosaltres vam créixer en aquesta admiració induïda. Des de molt joveneta, la meua mare admirava el seu germà. Guardava una devoció infinita per Picasso i la seva relació era tan sentida que els meus germans i jo ens vam passar la vida escoltant anècdotes de Picasso. En vam sentir parlar tant que ens avorriem, i procuràvem que cap dels nostres amics conegués el nostre lligam amb ell. El meu germà gran, Juanín, admirava Picasso però estava fart que el relacionessin amb ell. Per això quan algú l'encarava demanant-li si n'era parent ell responia: "no, no en sóc parent".

Amb un llapis a la mà. Va ser més tard quan ens vam adonar de la importància de la seva figura i la seva obra. Llavors el vam conèixer i el vam considerar un geni. De fet, la seva obra és fora de sèrie, i ell ha treballat més que ningú. No hi ha pintor de la seva època que hagi pintat una quarta part del que ell ha pintat. Picasso sempre treballava. En alguna ocasió ens vèiem, parlàvem, i mentre parlàvem, ell, amb un llapis a la mà, dibuixava. Esperàvem per dinar, i ell dibuixava. Sempre treballava. Tenia el concepte que tothom havia de treballar molt. Estava convençutíssim que l'única forma per arribar a fer quelcom destacat passava pel fet de treballar molt. De fet, d'ell s'ha destacat aquella frase que diu: "cuando llegue la inspiración, que me encuentre trabajando".

La guerra. Dos mesos abans que esclatés la guerra vam deixar el pis de Colom i ens vam traslladar al passeig de Gràcia, número 48. Jo recordo que m'havia avorrit moltíssim acompanyant la mare a mirar una gran quantitat de pisos.

Aquell pis era un pis car. El lloguer pujava a 400 pessetes el mes. En aquella època el passeig de Gràcia encara era un lloc distingit, de categoria, i cada portal tenia els seus porters, vestits amb levita i barret de copa.

Dos mesos després del trasllat va esclatar la guerra civil, i tot va canviar.

En aquell pis, justament, va ser on va morir l'agüela. Corria el 1938, estàvem en plena guerra civil, i l'agüela havia arribat als 84 anys. El dia de l'enterrament al cementiri vell del Poble Nou les bombes queien a escassos metres, i la gent de la comitiva fúnebre es tirava a terra.

La mare de Picasso va ser enterrada al Poble Nou i uns quinze anys després *La Vanguardia* va treure la notícia que la mare del reconegut pintor acabava de morir a París, víctima potser de les xacres de l'edat. Ara, llegint les biografies que surten de Picasso, tinc el convenciment que la història íntima de Picasso és encara secreta, sí, secreta o mal divulgada.

"M'excuso de no escriure't massa sovint", li vaig dir. "Oh, tranquil -va fer ell-, així les nostres relacions es mantenen com el primer dia."

Picasso no va assistir a l'enterrament de la seva mare. La situació de la guerra civil no feia aconsella-

ble el tragí per la frontera, però Picasso no es va desentendre de nosaltres. Enviava paquets de sabó i de menjar, amb aliments tan valuosos com pernil, sucre o cafè. També enviava arròs de "carolines" (en dèiem així perquè tenia un gra allargat que als nens ens cridava molt l'atenció). També enviava

una farina deliciosa, especial per a preparar uns bunyols que a nosaltres ens semblaven curiosíssims. (Els bunyols fets d'aquella farina saltaven de la paella). Aviat, però, els paquets van començar a arribar mig buits, i a l'últim no arribaven.

Durant la guerra Picasso no va escriure cartes, o en va escriure poques, comptades. Si de cas, alguna postal, perquè no li agradava escriure. I ara recordo una de les últimes vegades que ens vam trobar. Jo li vaig dir: "m'excuso de no escriure't massa sovint".

—Oh, tranquil -va fer ell-, així les nostres relacions es mantenen com el primer dia.

Potser no ho sabíem. De la família barcelonina de Picasso s'ha dit que no sabíem el que teníem. Potser no ho sabíem, però ho respectàvem més que si ho sabéssim.

De fet allò que teníem va resistir la guerra... I què teníem? Doncs, per exemple, teníem *Ciència i caritat*, i *La primera comunió*, entre molts altres quadres cèlebres. Teníem les pintures penjades al menjador, o a la sala de visites. I tots aquests quadres haurien pogut ser

Donya Maria Picasso, l'"agüela", amb la seva filla Dolores, germana de Pablo i mare de Jaume Vilató Ruiz. La foto va ser feta a Barcelona i pertany a la col·lecció de la família Vilató.

El 1970 la família Vilató Ruiz va fer donació de 1.700

bien què era allò que teníem. Per sort no ho sabien. També és cert, però, que el meu germà gran va ser detingut per cantar al cor d'una societat feijocista, i alliberat pel simple fet que un dels responsables de la detenció era un gran admirador del nostre oncle Picasso.

El meu pare va morir durant la postguerra. Jo cursava segon de medicina, i tenia uns 21 anys. A causa de la guerra, el pare va morir totalment arruïnat. En aquella època de postguerra nosaltres vam passar gana. Autèntica gana. Doncs bé, a pesar de tot, vam mantenir –i salvar– els quadres. I els vam mantenir en unes èpoques de misèria, d'autèntica misèria.

Ocasions per vendre. Durant aquells temps de penúria vam tenir propostes per vendre la col·lecció

era a París i vaig venir. Llavors es va començar a parlar de donació.

Picasso va pensar que si moria la seva germana, la col·lecció es dissiparia entre els nebots. Va anar a trobar un notari per comunicar-li el seu desig que el fons passés a un museu. El notari li diu: "I de què? Aquests quadres ja no estan sota la teva potestat. Fa setanta anys que la família té els quadres. I tu no els has reclamat mai. Des del punt de vista legal, els quadres són seus. Per tot això, els teus parents no voldran donar les pintures a un museu. Ells en són els propietaris".

—Jo conec la meua família —va respondre Picasso—. Provi de dir-los que vull els quadres en un museu, i veurà què li contesten.

I efectivament. Feia temps que no manteníem contacte, però Picasso no s'equivocava: tot el que pensava ho pensava bé. La donació es va fer tal com ell va dir.

Era l'època Porcioles. Vam lliurar el fons de 1.700 obres al nou Museu Picasso. I Picasso no va venir. Mai no va veure el seu museu a Barcelona. El dia de la inauguració l'alcalde Porcioles es va equivocar per tres vegades amb el nom del famós pintor al qual es dedicava el museu. En comptes de Pablo Picasso anava dient "Pau Casals". "Pau Casals". "Pau Casals".

Jo li deia a Picasso: "per què no vas a visitar el museu?". Però ell només volia informació i explicacions del que hi feien.

"En aquella època de postguerra vam passar gana. Autèntica gana. Doncs bé, vam mantenir —i salvar— els quadres."

Dalt: la mare de Picasso. Sota, els germans Vilató Ruiz en una foto de fa uns deu anys. D'esquerra a dreta: Juanín, Pablín, Maria Dolores, Javier i Jaime. Mentre que Fin ja havia mort, Pablín, Dolores i Juanín han mort els darrers anys. Javier continua vivint i pintant a París. Jaime és l'últim nebot de Picasso a Barcelona.

cremats en l'època de la crema de convents, o durant la guerra; però nosaltres els vam preservar. Durant la guerra els vam cobrir amb llençols per tal que no es veiés la monja de *Ciència i caritat*.

Ara recordo un escorcoll de la FAI. Un dels homes va preguntar a l'àvia:

—¿Qué hay aquí detrás?

—Nada, una escena de hospital.

—No, no —va contradir ell—, esto es una monja. Hay que destruirlo.

—¡Por Dios! —va exclamar la meua àvia.

—¿Cómo que por Dios? —va replicar l'anarquista.

—Bueno, ¡por salud! —va dir l'àvia, posant humor i treient ferro.

El fet és que els de la FAI no sa-

de Picasso que la família guardava com un tresor ocult. Hi va haver ocasions per vendre l'obra. Però mai no es va vendre res. Res de res. I parlo d'èpoques en què vam arribar a no dinar. Jo diria que els quadres en aquella època van ser més importants que no pas nosaltres. Així era com la pintura de Picasso era tractada a casa nostra.

Un dia es va declarar un incendi al costat de casa. Ja havia acabat la guerra. Vam sentir el crit de "foc, foc", i el primer que va dir la meua mare va ser: "¡Hay que salvar los cuadros!, ¡hay que salvar los cuadros!". Un germà meu va respondre: "¡Qué caray los cuadros!, ¡nosotros, tenemos que salvarnos!".

La mare va morir l'any 1958. Jo

Una part de la nostra vida.

Ara bé, també és cert que la donació ens va dolre molt. Ens va dolre perquè aquells quadres eren una part fonamental de la nostra vida i de la nostra educació. No solament havíem vist sempre aquells quadres, és que sempre ens els havien subratllat.

Ens va saber greu, no pel que físicament perdíem, sinó pel que representaven en la nostra vida i en la nostra educació. I això ho vam comentar amb l'oncle, però el que no li vam comentar va ser que un dels nostres germans es va sentir més dolgut que els altres. Li vam dir a aquest germà:

—Seràs capaç d'explicar a Picasso el que sents?

obres del pintor al museu Picasso de Barcelona

—Ah, no! —va respondre.

—Doncs tanquem la qüestió.

Nosaltres vam sentir sempre un afecte profund per l'oncle, i ell també ens va apreciar sempre.

Dos pintors. Entre els germans, a la nostra família han sortit dos pintors, i tots dos d'una personalitat molt diferent. Javier va néixer pintor. Sempre ha dibuixat i pintat. Té tres anys més que jo, i unes grans qualitats per pintar. Té els cabells blancs, i a la cara se li nota alguna cosa de nen. Ha estat sempre precoç, als catorze anys fumava en pipa, i als setze va anar al front, per bé que la seva idea era anar a França.

Un altre germà meu, Josefín, "Fin", que també ha estat pintor, ja era al front abans que hi anés Javier. Tots dos van coincidir i van sortir cap a la frontera francesa. Van espetegar al camp de concentració d'Argéles i allí els va reclamar el meu oncle. Així van anar a la Costa Brava,

a la casa de Picasso, on van menjar, on van prendre el sol i on van pintar. Però van tornar de seguida perquè va esclatar la guerra europea, i aquí van anar a raure a un altre camp de concentració. La mili no havia acabat per a ells. Un altre germà, el Pablín, va fer deu anys de mili, entre la guerra, els camps de concentració i el pas per l'Àfrica.

Acabada la II Guerra Mundial, amb la primera beca que va donar l'Institut Francès, Javier va marxar cap a França. Fin també va anar a París, i Picasso li va oferir ajuda, però ell la va refusar. S'ho va passar molt malament. Pèssimament. Però volia guanyar-se el dret de pintar.

Fin era un home sensible, molt idealista. Per tal d'exercir la seva vocació per la pintura va fer tota mena de feines. No tenia bona sa-

lut. Va morir als 53 anys. S'havia passat una setmana al front d'Aragó només amb un líquid per a beure: conyac. I a l'Àfrica havia passat només amb un got d'aigua al dia. Va ser un pintor reflexiu, d'obra lenta i pausada... Aquests dies hi ha hagut una exposició de l'obra de Fin a la galeria Dalmau.

Javier, en canvi, és un home d'accions. Molt positiu, ha viscut de pintor tota la vida. Pinta molt. Fa mig any ha fet una exposició important a Madrid, però ell continua vivint a França. Ara la gent no ho recorda, però després de la guerra, a Barcelona, els pintors del moment eren Roigent, Alberto Fabra, Pierrette Gargallo i els meus dos germans: Javier Vilató i Fin. Aquests eren els joves pintors del moment. Ells copaven tot el moviment pictòric, a la vora dels mes-

"Ara no es recorda que després de la guerra els pintors del moment eren Roigent, Fabra, Gargallo i els germans Vilató."

tres "vells" Zuloaga i Santasusana. I la meua pregunta és: per què ara no surten els seus noms?

La germana curiosa. Entre els altres germans, Pablín volia ser metge, però la mili li va estroncar la carrera. Va ser podòleg. Pablín era molt bromista. Li agradava disfressar-se i fer riure. Ell era bessó de María Dolores, la germana curiosa, un personatge únic, que vivia oposada a tot i que acabava fent discutir fins i tot les persones més pacífiques. (Els últims anys de la seva vida jo entrava a casa i li deia: "no et cansis..., estic en contra"). Soltera irredempta, tenia una

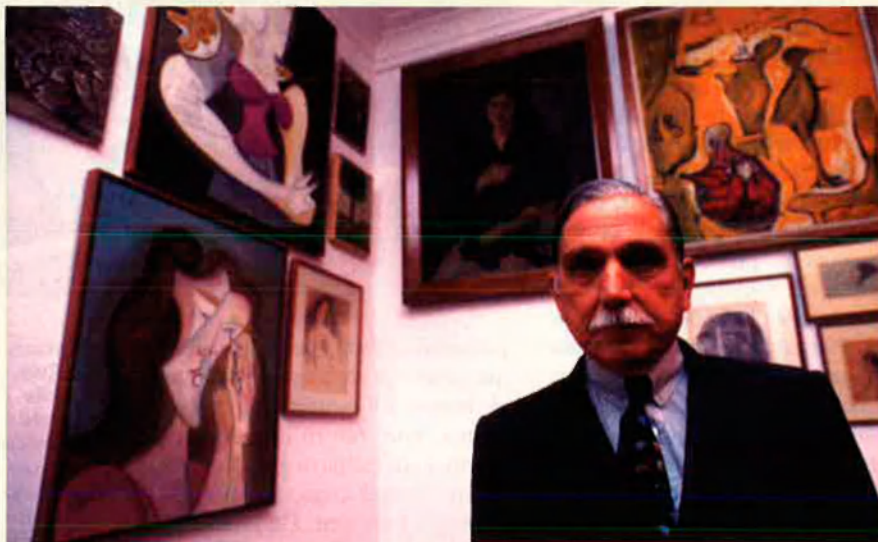
personalitat forta i de fet és la noia que jo he vist amb major èxit entre els homes. Ella sovint deia: "m'estranya que no m'hagi casat". "A mi no m'estranya gens", responia jo, "perquè engueus tothom a passeig". I era cert. De primer vivia sola a Sevilla, quan "Sevilla era la millor ciutat del món". Ja s'entén que això era el que deia ella. Després va viure a Huelva i a Madrid, i finalment va tornar a la casa dels nostres pares, al passeig de Gràcia, abans d'anar a Sitges.

Quan va viure al passeig de Gràcia va decorar el pis d'una forma rara, increïblement rara, amb maniquís pels racons, amb parets plenes de flors, què sé jo. María Dolores va ser l'última dels fills que es va quedar a la casa dels pares. Ella va cuidar la mare els últims vint anys de la seva vida, quan havia quedat impossibilitada, afectada de reumatisme. María Dolores va ser sempre un personatge misteriós. Li agradava molt el mar. Cada dia visitava la platja, i no va tenir ofici. Li agradava decorar, però no va arribar a decorar més pis que el seu. Tenia mil projectes, això sí, i li agradava la gent. Les seves idees eren d'allò més divertides. Era forta i musculosa. Molt comunicativa, tocava el piano d'una forma temperamental. El seu piano... ah, l'havia pintat de color blau, i jo sempre deia que la meua germana era summament perillosa amb un pinzell a la mà. Va morir fa poc, als 74 anys, víctima d'una insuficiència respiratòria. El seu tarannà rar queda mínimament velat

Els germans Vilató Ruiz, amb l'àvia Maria i els pares, Dolores Ruiz Picasso i Joan Vilató. El narrador de les memòries que publica EL TEMPS, Jaume Vilató, és el nen que apareix vestit de blanc en primer terme de la fotografia.

Jaume Vilató Ruiz, el nebot barceloní de Picasso

El doctor Jaume Vilató Ruiz. Davant alguns dels quadres de la seva col·lecció.

El seu avi era un neuròleg que donava el cinquanta per cent del que guanyava als pobres i que tractava els malalts amb la hipnosi (el bisbe li va demanar explicacions per això). El seu pare va ser un neuropsiquiatre director del manicomi de Sant Boi. Ell mateix és un neurocirurgià especialitzat en el tractament del dolor, que ha acabat dedicant especial atenció a la medicina xinesa. Té un serrell i un perfil amb reminiscències picassianes. De jove pintava, però aviat es va decantar per la medicina. Avui, ja gran, nota que l'exercici de la medicina té quelcom d'art. De formació francesa, percep que també és hereu d'una formació que —amb permís— sol·licita qualificar de “picassiana”. Diu que no entén l'exercici fred de la medicina. Per a ell, tot en la vida comença i acaba en l'afectivitat. Creu oportunament que fins i tot les matemàtiques tenen molt a veure amb l'afectivitat. Ho va deixar dit el seu oncle i ell ho certifica: l'im-

portant d'un quadre no és haver-lo fet, sinó haver-lo viscut. Viure, viure. Per a ell, la medicina —com la vida— s'ha de viure. Ha de ser creativa. El doctor Vilató és també un observador tendre de la seva família. Encara ara somia amb la minyona Manuela de la seva infància. És un home pulcre, que sembla sa, i que es manifesta educadíssim i recte. A la seva segona esposa, l'ha tractat de vostè durant molts anys. Li brillen els ulls. El seu pare va sortir arruïnat de la guerra civil i es nota que a ell la guerra civil l'ha marcat. S'ha passat la vida escoltant anècdotes sobre un geni que era oncle seu. Nega que sigui un especialista però pot certificar l'autenticitat d'un Picasso en poca estona. “Ens hem passat tota la vida amb quadres de Picasso davant els ulls”, es justifica. Segurament no vol que es noti però sap molt de pintura. És un col·leccionista d'art que no exerceix d'entès. L'apassionen les escultures africanes. **N. C.**

en aquesta anècdota que es repetia. Deia imperativa a algú:

—Has d'anar a missa.

—Per què he d'anar a missa, si no hi crec?

—Ja se sap... Ningú no hi creu.

Però has d'anar a missa.

Quant al seu bessó Pablín..., ella

li donava les males idees per tal que ell les duqués a la pràctica. És una història llarga. Pablín era extraordinàriament simpàtic. Li agradava fer comèdies, des de petit. Quan va esclatar la guerra, ell tenia disset anys. Als catorze s'havia fet dels Tercios dels requetés. Quan va

esclatar la guerra el van venir a buscar per afusellar-lo, però els va semblar massa jove i el van deixar. El van apuntar a la instrucció pre-militar. El van enviar als Pirineus. Va ser una catàstrofe... Després d'aguantar el combat li va tocar la batalla del Segre, i després la de l'Ebre. Va guanyar Franco i el meu germà va caure presoner. El van tornar a mobilitzar. El van enviar a Tànger, i així durant deu anys.

Era molt despistat. Durant la guerra li van dir: “porta les tropes a tal lloc”, i ell agafa les tropes i sense adonar-se'n es fica en territori enemic. Li van fer un sumaris-sim i el van condemnar per espionatge. Fin també era un despistat. Li deies: “ara ve un forat i tu hi cauràs a dins” i, efectivament, ell hi queia.

Pel que fa a mi. Pel que fa a mi..., continuo practicant la medicina amb la mateixa passió que quan era jove. Penso que la defensa de la vocació és necessària, perquè els diners tenen una part negativa terrible: i és que desfan una societat. Jo als catorze anys em vaig matricular al batxillerat amb 125 pessetes, i m'hi vaig matricular per estudiar amb tota la consciència. En aquell moment, als catorze anys, jo ja era un escèptic total pel que fa a la política. Havia vist homes que afusellaven homes amb un fet d'orelles de les víctimes. Jo tenia una mala opinió dels uns i dels altres.

Tots els de la família hem anat sovint al Museu Picasso. I sovint ens hem trobat amb la família francesa de l'oncle. Ahir mateix vaig estar amb el seu fill Claude, per bé que jo he tractat més el fill gran, Paul, ja mort, o la seva filla Maia, que va viure amb nosaltres durant un temps, al passeig de Gràcia.

Però al Museu Picasso de Barcelona no tenim ni veu ni vot. Mai. I ho hem trobat normal. Tenim un passi per entrar al museu, això sí. Finalment he de dir que ens hem sentit incòmodes amb el fet de ser parents de Picasso. És clar que sí. Perquè, per a mi, ser família d'algú no significa absolutament res.

Narcís Clotet